

PRAGNĄCY (102) *part praes act*

pragnący, pragnąc (101), **pragnący** (1) *BierRaj*.

pragnący (101), **pragnąc** (1).

a jasne.

sg m N pragnący (20). ◇ G pragnąc(e)go (6). ◇ D pragnącemu (11); -emu (1), -(e)mu (10). ◇ A pragnąc(e)go (4). ◇ I pragnącym (7), pragnącem *MurzNT* (2). ◇ V pragnący (2). ◇ f N pragnącą (6), pragnąc (1); ~ (*attrib*) pragnącą (3), pragnąc (1); -ącą *Leop, GrabowSet*; -ącą : -ąc *LubPs* (1:1); ~ (*praed*) pragnącą (3). ◇ D pragnąc(e)j (1). ◇ A pragnącą (1). ◇ [L pragnąc(e)j.] ◇ n N pragnąc(e) (1). ◇ G pragnąc(e)go (2). ◇ A pragnąc(e) (3). ◇ pl N m pers pragnący (3). *subst* pragnąc(e) (1). ◇ G pragnących (6). ◇ D pragnącym (4). ◇ A m pers pragnąc(e) (10), pragnących (1) *WujNT*. *subst* pragnąc(e) (5). ◇ I m pragnąc(e)mi (2) *BibRadz, CzechEp*, pragnącymi (1) *BierRaj*. ◇ L pragnących (1).

Sł stp s.v. pragnąć, Cn notuje, Linde XVII w. s.v. pragnąć.

1. *Chcący coś mieć lub coś czynić; sitiens Modrz, Cn; appetens Modrz; qui vult PolAnt; appetitor Vulg; sititor Cn* (52) :

pragnący czego (36), *kogo* [*W przen*] (4): *TarDuch* C6; Człowiek bywa gniewliwy barzo/ nie ludzki/ niezgodny/ pragnący zwady, y śmierci ludzkiej *FalZioł* V 51; Wyrwi mie Pánie od człowieká złego/ Y też od mężá gwałtu pragnącego *LubPs* ee2, F2; zmocni Boże coś wdziáał nam. [...] rozegnawfzy narody woien pragnące. *BudBib Ps* 67/30[31]; *BiałKaz* Iv; *CzechRozm* 30v, 253v; *ModrzBaz* 8v, 65v; *SkarJedn* 378; *SkarŻyw* 397; *ReszList* 149; poćiefz k sobie wołáiące/ nas Słowá twego pragnące/ prowadz ná drodze prawdziwey *ArtKanc* M18v; *LatHar* 31, 610; *WujNT* 97 [2 r.]; Iáko wiele ludzi widamy/ bogáctw y dośtoienftw pragnących *WysKaz* 2; *PaxLiz* B4v. *Cf Wyrażenia*.

W porównaniach (2): *RejPs* 211; *CzechEp* 164. *Cf W przen*.

Wyrażenia: »krwie [= śmierci] ([czyjej]) pragnący« = *sanguinem appetens Modrz* (13): *MiechGlab* 36; *OrzRozm* K4v; á po ftronách zásię bywamy zágábáni od nieprzyziáioł krwie náłzey pragnących [*ab hostibus nostrum sanguinem sitientibus*]/ ktorzi máiętności náłze pośieść chcą. *ModrzBaz* 101v, 11v; *CzechRozm* 101, 253; Ktoż tu teraz ieft przelládowncą między námi? Kto krwie cudzey pragnący? *CzechEp* 98, 20, 21, 26, 46, 164; Scytá zásię niezczęfny Tátáryzn brzydliwy/ Drapieżny krwie pragnący/ chytry/ niewftydliwy/ Leie krew bez przyczyny *KlonWor* 30.

»pragnący łaski (bożej)« (4): *RejPs* 211; *KrowObr* 44v, 153; O iáka to moc? kto fię iey pragnący łáłki Bożey y odpufzczenia grzechow nie rozmiúie? *SkarKaz* 206b.

»niewymownie pragnący« (1): Páłterz niewymownie pragnący zbáwienia owieczek fwych/ miłofiernie fię z námi obfzedł. *ReszList* 149.

»krzywdy pomścić się pragnący« (1): Wfzelkie fтворzenie/ niebieskie/ ziemskie/ piekielne/ krzywdy fię Bołkiey nád tobą pomścić pragnące. *LatHar* 669.

Szeregi: »łaknący i pragnący« (1): [*łaska*] bywa dawaná w Ewánielij Świętey/ thylko ludziom łaknącym y pragnącym tey łáłki Bożey *KrowObr* 44v.

»pragnący i szukający« (1): Iezu miłościwy/ y dobrá fтворzenia twego pragnący i fzukáiący/ zmiłuy fię nádemną *LatHar* 610.

W przen (12) : A nigdziey fie indziey nieciągnęły ręce moye/ á dullá moiá była prągnąca fwiętey łalki twoiey/ iáko łucha ziemiá wody wgorącołci *RejPs* 211; powieda że náturá nálzá Polłka iest drapieżna á złodzieyłka y krwie prągnąca. *OrzRozm* K4v; *CzechRozm* 101; Niech iedno do tego przyłtąpi pilność/ łtáteczne przedsięwzięcie/ á ferce mełtwá prągnące *ModrzBaz* 8v; Iż nie ci łá fynmi Bożymi w Chriřtuřie/ ábo Chriřtyány prąwymi/ ktorzy infzych przeřláduiá y morduiá/ [...] choćiá by łobie nie wiedzieć iákie przyczyiny morderłtwá łwego y przeřladowánia zmyřláli/ y onymi złość fercá łwego krwie niewinney prągnącego fárbowáli *CzechEp* 20; A Boże day to áby fię wždy kiedyżkolwiek tey krwie ludzkiej prągnące pijawki vznác mogły/ y mordow łwych/ y nie Chriřtyáńskich pořtepkow poprzeřtác *CzechEp* 46; Potym też y to przyřtořowanie nie przyřtoyne czyni/ pewnie z fercá záiátrzone^{ęo}/ á krwie niewinney/ niewiemby nie więcey niź pijawká/ prągnącego *CzechEp* 164; O Duchu řwięty/ [...] Rácź vwefelić obecnořciá twoiá duře nálze ciebie prągnące. *LatHar* 31.

W charakterystycznych połączeniach: prągnąca(-y, -e) dusza (2), myśl, natura, serce (6), umysł.

Wyrażenia: »prągnący chwały« (1): Wielką rádořciá [po odnalezieniu krzyża] wřzyłcy á zwłázcźá Helená řwięta zięta/ chwáliłá Páná Bogá/ ktorzy myřli prągnące chwały iego/ nápełnia: y dáie żądze miłuiących fię. *SkarŻyw* 397.

»czci prągnący« (2): Owa gáni [Chryřtus] fercá pylżne y czći prągnące/ ktore w onych Pháryzeuřzách widziá iáko Bog *WujNT* 97, 97 marg.

»sławy prągnący« (1): A iáko czerw nie w káżdym fię drzewie rodzi/ ále tylko w słodkiem: ták też zazdrořć/ przyřwoitłza bywa tym/ ktorzi łá bárzo wyłokiego fercá/ á sławy prągnącego [*gloriae percupidis*]. *ModrzBaz* 65v.

Przen [w tym: czego (2)] (3): Prągnąca modlitwá cłowieká wyerne^{ęo}/ áby go Pan wczynił prąwym dzyedzicem krolełtwá łwe^{ęo} *LubPs* bbv marg.

Wyrażenia: »czci prągnący« (1): Miłořć nie zayřrzy/ złości nie wyrządza/ nie nádyma fię: nie iest czći prągnąca [*non est ambitiosa*]/ nie łzuka łwego *WujNT* 1.*Cor* 13/5.

»pomsty prągnący« (1): gdybym łobie tego pozwolić chciał: żebym fię iáko nie chriřtyáńkie/ przećiw I.M. ábo y przećiw komu infzemu/ nie z miłořci y życźliwořci powinny chriřtyáńkiey/ ále z gniewu nieprzyřtoynego/ á pomřty prągnącego/ obchodźić y łprawowác miáł: [...] tedybym [...] *CzechEp* 7.

a. *W funkcji rzeczownika [czego] (11)* : *LatHar* 452; Bieźeli zewřząd do tego chřztu/ y káždy pobożny y Bogá fię boiący/y grzechow odpuřzczenia prągnący: do niego fię kwápił. *SkarKaz* 514a.

Wyrażenia: »prągnący chwały« (1): Pociechá iż prągnące chwały Bożey dziwnie Pan záchowywác raczy. *LubPs* S6v marg.

»cudzego prągnący« (2): *CzechEp* 373; A żaden z was niechay nie ćierpi iáko meżoboycá/ ábo złodziey/ ábo złomowcá ábo iáko cudzego prągnący (*marg*) w cudze rzeczy náglądáiący. G (–) [*aut alienorum appetitor*]. *WujNT* 1.*Petr* 4/15.

»łakomie prągnący« (1): chce też [*Ksiądz Powodowski*] to ná nędzniki podłe wewlec/ żeby oni tym Antychriřtem byli: [...] Co przedię wedle opowiedánia ducha ř. łłużyć nie może/ iedno hárdemu/

pyłznemu/ wyniośletemu/ ná mále nie przeftawájącemu/ owfzem łakomie/ cudzego prágnącemu
CzechEp 373.

»pragnący łaski« [szyk 2:1] (3): Pan prágnące łálki fwey dziwnie pociefza. *LubPs* ff *marg*; *RejPos* 313; *ArtKanc* P18.

»pragnący sprawiedliwości« [szyk 2:1] (3): *LubPs* S5v *marg*; [*Chrystus*] ćierpliwe/ ćiche/ pokorne/ fprawiedliwości prágnące/ pokoy czyniące/ y pokoy miłuiące/ y przesładowanie odnoftzące záleca
CzechRozm 234v; *LatHar* +++v.

Szereg: »łaknący i pragnący« (1): Ósmioro Ewángeliey S. błogofławieństwo. Vbogim w duchu Cichym Płączem vtrudzonym Łaknącym y prágnącym fprawiedliwości *LatHar* +++v.

2. *Chcący pić; sitiens Vulg, Mącz, PolAnt, Calag, Calep, Cn; sitibundus PolAnt, Cn; siticulosus, ardens siti Cn* (50) : Gdy by tego ziela pragnący człowiek maftikował, oddala pragnienie *FalZioł* I 38b; *GlabGad* N8v; [*papież Klemens*] záflan ná ieden wyfep/ gdzie tám nálażł wiele Krześcian wygnánych prágnące przez wody/ ktorym vprofił v Páná Bogá wodę czyftą s kámieniá wypufzczoną *BielKron* 148v; *Mącz* 397c; *BudBib* Is 29/8; Důrftig. Prágnący. Sitiens. *Calag* 137b; *Calep* 985b; Miedzy łotry złośliwe IEzus policzony. Zołc z octem prágnącemu w mękách podawano *LatHar* 309.

W połączeniach szeregowych (8): Panie kiedyżełmyćię widzieli łaknącym/ abo pragnącym [!] abo gościem/ abo nagiem/ abo niemocnem abo w więźieniu [...] ? *MurzNT Matth* 25/44, *Matth* 25/37; I což tho zá nabożeńństwo [...] ołtarze kámienne przykrywác? A brátá twego/ dla ktorego Kryftus vmarł/ łaknącego nienákarmić/ prágnącego nienápoić/ nagięgo nieprzyodziać/ [...] ? *KrowObr* 117; *BibRadz Matth* 25/37, 44; *BudNT Matth* 25/44; *WujNT Matth* 25/37, 44.

W porównaniach (4): *BudBib Prov* 25/24[25]; Tedy go rádość niewypowiedziána opánowála/ lepiej níż prágnący ielen v wody ochłodzonym fię czuł *SkarŻyw* 113; I Ak fpracována/ y prágnąca Lánia/ Szuka wody chłodzącey; Ták/ duftá/ [...] Chce ćię zdroiu żywiący. *GrabowSet* Q4v; *KlonWor* 75.

Zwrot: »(na)poić pragnącego; pragnącemu podać napić się wody« [szyk zmienny] (2;1): *OpecŻyw* 149v; *KrowObr* 117; Zaden tey Wiečerzey nieużywa godnie/ iedno ten/ [...] kto nietylko przyiaćioły/ ále też y nieprzyiaćioły miłuię: kto ie karmi łaknące/ y poi prágnące [*qui eos pascit esurientes, potat sitientes*]. *ModrzBaz* 62v.

Szeregi: »pragnący i (a) głodny« = *vacuus et famelicus PolAnt* [szyk 2:1] (3): Gdy fię tułáli po pułfczy y po pułtyni bez drogi/ [...] Byli głodnemi y prágnącemi [*Famelici, etiam sitibundi*]/ ták iż w nich vftawála duftá ich. *BibRadz Ps* 106/5, *Ps* 106/9; Y ták lichwiarz wypiiá vtrapione ludźie: Iák wyfyła krew ludzká piiawká ná vdzie. Iáko Smok Afrykáńki pragnący y głodny/ Chce krwie Elephántowey z przyrodzenia chłodney. *KlonWor* 75.

»łaknący i pragnący« = *esuriens, sitiens Modrz* (3): Ci co po mieyfcách pułtych vftawiczyne chodzą/ A ná pewne myełkánye nigdy nie vgodzą/ Łaknący y prágnący [*esurientes et sitientes VulgPs* 106/5] záwždy w fwoyey dufty *LubPs* Y4v, Y5v *marg*; *ModrzBaz* 62v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.*]

W przen (2) : Iż obfićie náfyćił duftę prágnącą/ á duftę głodną nápełnił wfzem dobrem. *BibRadz Ps* 106/9.

Szereg: »pragnący i wyschły« (1): á głębokie wody łą łáfká y prawdá obietnic Pááńkich/ ktore odwilzáią y ochładzáią łercá prągnące y wyłchłe *BibRadz I 436b marg.*

Przen (7) : przelzedłem ładło moje prągnące (*koment*) Czúłz zbawienia. (-) A oni wđy wíthy łwemi bogoflawili ale łercem złorzeczyli [*cucurri in siti; ore suo benedicebant et corde suo maledicebant*]. *WróbŻółt 61/5.*

Wyrażenie: »pragnące żądze« (1): PŘofłá cya namyłofcywłłi panye Iefu krište przefona neyłmyerną łáfká twoia ktoráłti [...] wıfyal na krzizu [...] s wđichayáćimgardlem łpragnącimy żądzamy łgorzkym vkułfenym octu ij zolcy *BierRaj 22.*

a) O ziemi (3) :

W porównaniach (2): A przyłcie iego będzie káždemu ták wdzięczne/ iako dełłcz nowo polianemu zbożu/ álbo rołá prągnącej á łuchey ziemi *RejPs 105*; Wznołłem k tobie ręce me wzdychájąc w łwey dułły łáko zyemiá prągnąc wody gdy yełt w wielkiej łuffy. *LubPs ee5.*

Szereg: »pragnąca a sucha« [*szyk 1:1*] (2): *RejPs 105*; A ktora [*pustynia*] byłá łuchą/ będzie łeżiorem/ á prągnąca [*Et quae erat arida, ... et sitiens*] łtanie łie krzynicámi wod. *Leop Is 35/7.*

β) [O lampie: wżrzyż go á on nie łpi/ iedno ráchuie. (-) Widzę bych ták zdrow był/ á łełzce przy łciemney á prągnącej łámpie *LucSamosKur D3v.*]

γ) O żołądku (2) : włzelka rzecz zelchła mnieyłza łie łtawa, takież y żołądek prągnáci. *GlabGad E8v.*

Szereg: »suchy a pragnący« (1): Czemu żołądek łuchy á pragnaczy [!] nie potrzebuie wiele picia. *GlabGad E8v.*

a. W funkcji rzeczownika; sitiens *PolAnt, Modrz, Vulg; lassus PolAnt (16)* : *March³ V8v*; Są thez drugie [*dobrodziejstwa*] czo łie nam nigdy oddáć nie mogá á wđy łe prze łudzi czynimy. łáko gdy błądzácego ná drogę náwiedzimy/ prągnáćemu wodę iáką álbo krynicę vkażemy *RejZwierc 95.*

W połączeniach szeregowych (4): ty prziodziey pana Chriłtułłá wubogych iego/ náłłyc go właknączych náwiedz go wniemocnych przioimy go wdom zwiernymy ktorzy domu potrzebuia pociez go włmętnich/ napoy wprągnáćich *SeklKat Q3v*; *KrowObr 62v*; záprawdę łáćnym/ prągnáćym/ náćim/ żiębnáćym/ słúłzna rzecz łełt dáć ráunek/ żeby z niedołtátku rzeczy potrzebnych niepomárli. *ModrzBaz [38]v; LatHar +++.*

W porównaniu (1): iáko zrzodło wody prągnáćemu nic nie pomoże/ łełłi łię wody z niego nie nápije: Ták y te łkárby y łekárltwá od Pána Chriłtułłá hoynie zgotowáne nic nam nie pomogá/ łełłize łch [...] łobie nie przywłáłzczem. *WujNT 773.*

Zwrot: »prągnącego (na)poić« = *lasso propinare aquam PolAnt [szyk zmienny]* (3): łudzi tżełtokróć vpominamy [...] aby łáknące karmili/ prągnące poili/ náćie przyodziewáli/ vbogie w dom przyimowali/ niemocene y więznie náwiedzáli y łiełłzyli *KrowObr 62v; BibRadz Iob 22/7; LatHar ++.*

Szereg: »pragnący, (a) głodny« = *esuriens et sitiens PolAnt [szyk 1:1]* (2): Nie nápoileł wodą prągnáćego/ á głodnemu odeymowaleł chleb [*Non aquam lasso propinare fecisti et a famelico prohibuisti panem*]. *BudBib Iob 22/7, Is 29/8.*

Przen (7) :

pragnący w czym (1): Pánye hoyną rękę twą otworzyłz łáfkáwie/ A nápełniłz prágnące w požądliwye ípráwye *LubPs* ff.

a) bibl. *W przekładzie i komentarzach do Ioann 7/37 oraz Apoc 21/6 (6) :* iáko tho íam [*Krystus*] przez Proroká mowi ták. Wízyłcy prágnący podzćie do wody/ [...] kupćie/ bes írebrá *KrowObr* 79; *RejAp* 177v; Ia prágnácemu dam dármó ze źrzodłá wody żywey. *WujNT Apoc 21/6, Ioann 7 arg.*

Zwrot: »prágnącego ochłodzić; ochłódenie prágnących« (1;1): Y czego mily panie prágniéfs/ wífakes ty ochłódenijé flodkié wísytkich prágnących *OpecŻyw* 149v; Oto íłyłzyłz íz obiecuie káźdego prágnącego á prácuiącego ochłodzić wodą żywą *RejAp* 177v.

Synonimy: 1. *chcący, požądający, požądliwy, źądający.*

Cf PRAGNAĆ

LW